

• Suomalainen koulutusjärjestelmä liikunnan tukena

Valtion liikuntaneuvoston ja OKM:n Liikuntayksikön tilaamassa selvityksessä tarkasteltiin miten eri koulumuotojen lainsäädäntö, opetussuunnitelman perusteet sekä paikalliset opetussuunnitelmat ja muut rakenteet edistävät ja tukevat erilaisten oppilaiden ja opiskelijoiden liikunnallisuutta. Kohteina olivat sekä koululiikunta että koulun liikunta. Selvityksen laati **Perttu Laakso** yhteistyössä Lauri Laakson ja Teijo Pyykkösen kanssa.

Selvityksessä tarkasteltiin erikseen (1) liikunnallisesti passiivisia, (2) terveytensä kannalta riittävästi liikkuvia ja (3) huippu-urheilijoiksi tähtääviä: miten järjestelmä tukee kuhunkin joukkoon kuuluvia? Selvitys osoitti, että

- Koulutusjärjestelmän piirissä on lukukausien aikana huomattava osa kansalaisista (31 %), tietyssä ikävaiheessa käytännöllisesti katsoen kaikki kansalaiset, mikä luo periaatteessa hyvän mahdollisuuden liikunnan edistämiseksi.
- Koulutusjärjestelmä suo huomattavasti laajemmat mahdollisuudet lisätä liikuntaa kaikissa ryhmissä ja ikäluokissa kuin nykyään toteutetaan. Kunnat ja koulutusjärjestelmässä työskentelevät ovat avainasemassa.
- Hallinnollisia ratkaisuja helpompi ja nopeampi tapa liikuttamiseen on hyödyntää olemassa olevat käyttämättömät mahdollisuudet.
- Eroa liikunnan ja muun liikkumisen ja välille on paikoin vaikea vetää, pienten lasten kohdalla jopa mahdotonta.
- Liikunta ei kuulu varhaiskasvatuksen painoalueisiin. Seuranta on puutteellista.
- Esiopetuksen taso on kirjava. Tarvitaan ehkä tuntijako turvaamaan liikunnan määrä. Kirjavuutta on myös aamu- ja iltapäivätoiminnassa.
- Perusopetuksen tavoitteet ovat ylimitoitettuja resursseihin nähden. Fyysisen kunnon rinnalla on useita muita erityisen hyviä tavoitteita, esim. edellytysten luominen elinikäiselle liikunnalle. Mitään ei ole lupa – eikä syytä – heittää pois.
- Liikuntatuntien määrä läpi järjestelmän on pieni kv. vertailussa. Koulupäivän liikunnalla on pystytty paikkaamaan koululiikunnan vähäisyyttä. Tarkkaa tietoa ei kuitenkaan ole kuinka paljon.
- Tärkeä on muistaa, että liikunnanopetuksen päätavoite on ”kasvattaa liikuntaan”. Koulun muuta liikuntaa tarvitaan, jotta fyysisen aktiivisuuden suositukset voidaan saavuttaa. Toisaalta liikuntatuntejakin tulisi olla ainakin niin paljon, että oppilaille voidaan antaa kokemus oman kunnon kohottamisesta. Nykyisellä minimituntimäärällä se ei onnistu.
- Liikunnanopettajan ammattiosaaminen on edelleen aliarvostettua.
- Opettajan koulutuksen erot ovat merkittävä liikunnallista eriarvoisuutta luova tekijä.
- Erityisliikuntaa on syytä kehittää samanaikaisesti ”yhdessä ja erikseen”.
- Oppilaita/opiskelijoita ei ole aiemmin tarkasteltu nyt tehdyn jaon pohjalta: jako osoittautui osin vaikeaksi ja pienten lasten kohdalla jopa turhaksi. Annetun kolmijaon mukainen luotettava tarkastelu olisi edellyttänyt huomattavasti enemmän tutkimustietoa (jopa perusfaktoja) eri alueilta. Tehtyä jaottelua on syytä tarkentaa erityisesti riittämättömästi liikkuvien kohdalla. Kuitenkin: tehty jaottelu palvelee hyvin ajattelua, jossa eri ryhmille pyritään etsimään niille sopivia liikuttamiskeinoja.
- Suurin ryhmä lapsista ja nuorista kuuluu ”jonkin verran, mutta ei tarpeeksi liikkuviin”. Ko. ryhmän koko kasvaa iän myötä. Tämä ryhmä suhtautuu periaatteessa myönteisesti liikuntaan, mutta ei kuitenkaan liiku suositusten kannalta riittävästi. Toimenpiteitä on syytä kohdistaa heihin. Samalla opittaneen jotain inaktiivistenkin aktivoinnista. Inaktiivisten ryhmässä osa oppilaista suhtautuu perinteiseen liikuntaan kielteisesti, joten heidän mukaan saamisensa vaatii erityisiä toimenpiteitä – ja resursseja.
- Urheilu-uralle tähtääviä on vaikea erotella muista aktiiviliikkujista. Lasten ja nuorten kohdalla se on usein arpapeliä.
- Kokonaisarvio: suomalainen koulutusjärjestelmä ei ole huono minkään liikkujaryhmän näkökulmasta.